

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اثرات فردی و اجتماعی روزه در قرآن و حدیث

مؤلف:

افسانه مجاوری

مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال - جنوب

سرشناسه	: مجاوری، افسانه، ۱۳۴۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: اثرات فردی و اجتماعی روزه در قرآن کریم / مولف افسانه مجاوری.
مشخصات نشر	: تهران: غاشیه، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۱ ص.
شابک	: 978-600-5708-13-4
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۳۶
موضوع	: روزه
موضوع	: روزه -- جنبه‌های قرآنی
موضوع	: روزه -- جنبه‌های اجتماعی
رده بندی کنگره	: ۱۳۸۹ الف ۳/م ۱۸۸ BP
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۳۵۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۲۲۷۶۹۹

اثرات فردی و اجتماعی روزه در قرآن و حدیث

مؤلف: افسانه مجاوری

حروفچینی و صفحه‌آرایی: نشر نوآور

ناشر: غاشیه

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مؤسسه فرهنگی نشاط

نوبت و سال چاپ: اول - ۱۳۹۰

تیراژ: ۲۰۰۰ جلد

قیمت: ۳۵۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۷۰۸-۱۳-۴

مرکز پخش: خیابان ۱۷ شهریور - خیابان شهید منتظری، کوچه ملک پلاک ۱۱

mahmoodzal@yahoo.com

تلفکس: ۳۳۲۲۱۶۶۹ - ۰۹۱۲۳۷۱۵۴۵۰

فهرست مطالب

۹.....	مقدمه.....
۱۳.....	فصل اول.....
۱۳.....	۱) معانی لغوی روزه.....
۱۴.....	۲) مفهوم اصطلاحی.....
۱۶.....	فصل دوم.....
۱۶.....	روزه از نظر فقهی.....
۱۶.....	رمضان از نظر لغت و اصطلاح.....
۱۷.....	مردم در ارتباط با ماه مبارک رمضان.....
۱۸.....	رمضان ماه تزکیه و انسان‌سازی.....
۱۹.....	بهترین اعمال در ماه مبارک رمضان.....
۲۰.....	وضعیت بهشت و جهنم در ماه مبارک.....
۲۱.....	اهمیت ماه مبارک رمضان.....
۲۴.....	عظمت ماه مبارک رمضان.....
۲۵.....	انواع روزه.....
۲۹.....	فرمایش امام چهارم «علیه السلام» درباره اقسام روزه.....
۲۹.....	صوم الاذن و التأدیب و صوم الاباحه.....
۳۱.....	روزه پیامبر «صلی الله علیه و آله و سلم» و علی «علیه السلام».....
۳۲.....	روزه‌داری حضرت داود «علیه السلام».....
۳۳.....	روزه‌داری حضرت سلیمان «علیه السلام».....
۳۴.....	شرایط روزه.....

۳۴.....	۱- اسلام:
۳۴.....	۲- عقل:
۳۴.....	۳- بلوغ:
۳۵.....	۴- اقامت:
۳۵.....	۵- طهارت در خصوص بانوان:
۳۵.....	۶- صحت و سلامت:
۳۵.....	۷- نیت:
۳۵.....	۸- سلامت خواص:
۳۵.....	۹- علم به روزه:
۳۶.....	حق روزه.....
۳۶.....	فوائد روزه از نظر امام صادق «علیه السلام».....
۳۹.....	سرّ و باطن روزه.....
۴۸.....	وجوب روزه رمضان در قرآن و حدیث.....
۵۰.....	تفسیر آیه شریفه صوم.....
۵۰.....	آیه سوم نمایانگر تلطف الهی.....
۵۲.....	ارزش و پاداش صائم در لسان حدیث.....
۵۵.....	شرائط صائم از نظر امام جعفر صادق «علیه السلام».....
۵۶.....	تفسیر حدیث الصوم جنة.....
۵۶.....	بررسی حدیث قدسی (الصوم لی و أنا اجزی به).....
۵۸.....	فصل سوم.....
۵۸.....	سابقه روزه در امم گذشته.....
۶۰.....	کیفیت و احکام روزه یهودیان.....
۶۲.....	روزه نصاری.....
۶۳.....	نصاری نستوریه.....

روزه صائین.....	۶۴
روزه در کتاب مقدس انجیل.....	۶۴
فصل چهارم.....	۶۷
اهمیت روزه از نظر بهداشتی و پزشکی.....	۶۷
ضررهای پرخوری و فواید گرسنگی.....	۶۹
مبارزه با پرخوری در اسلام.....	۷۳
سیری از نظر روانی و اخلاقی.....	۷۶
اهمیت روزه از نظر علم روز.....	۷۷
فوائد طبی و بهداشتی روزه.....	۷۷
فصل پنجم.....	۸۰
اهمیت روزه در سازندگی شخصیت روحی و معنوی و فوائد آن.....	۸۰
تزکیه نفس.....	۸۰
راه‌های تشخیص بیماری‌های نفس.....	۸۲
۱- تقویت عقل.....	۸۲
۲- تفکر قبل از عمل.....	۸۲
نقش روزه در تزکیه نفس.....	۸۳
انواع نفس.....	۸۶
دستورالعمل امام صادق «علیه السلام» در مورد اصلاح نفس.....	۸۷
مبارزه با نفس یا جهاد اکبر.....	۸۷
کنترل نفس سرکش.....	۹۰
رابطه عقل و نفس.....	۹۲
اول - المشارطه.....	۹۲
دوم - المراقبه.....	۹۲
سوم - المحاسبه.....	۹۳

- چهارم - معایبه النفس: ۹۳
- تزکیه نفوس یا هدف بزرگ انبیاء ۹۴
- اثر روزه ۹۶
- بندگی ۹۸
- فقرزدایی ۹۸
- مبارزه با شیطان ۹۹
- یاد آخرت ۹۹
- بارور شدن اخلاص ۱۰۰
- مبارزه با هوای نفس ۱۰۱
- نگاهبانی از غرایز ۱۰۱
- ایجاد پیوند با جامعه ۱۰۱
- تقویت اراده ۱۰۲
- آرامش قلب ۱۰۲
- خودشناسی و خودسازی ۱۰۳
- همدردی با فقرا ۱۰۶
- نظم و انضباط ۱۰۷
- روزه و قناعت و کمک به اوضاع اقتصادی جامعه اسلامی ۱۰۸
- روزه عامل بازدارنده از گناه ۱۰۹
- صفای دل و پاکی ۱۱۱
- فلسفه روزه ۱۱۲
- سخن حضرت علی «علیه السلام» درباره فلسفه روزه ۱۱۲
- گفتار امام صادق «علیه السلام» در باب فلسفه روزه ۱۱۳
- روزه راه نفوذ شیطان را می بندد ۱۱۴
- روزه عامل تقرب به درگاه الهی ۱۱۴

- دلائل وجوب روزه از دیدگاه امام رضا «علیه السلام» ۱۱۶
- صبر و روزه ۱۱۸
- صابرون بی حساب به بهشت می روند ۱۱۹
- استغفار فرشتگان برای صائمین صابر ۱۱۹
- استعانت به صبر و صلوة ۱۲۰
- شرح فرازی از خطبة شعبانیه ۱۲۴
- فهرست منابع و مآخذ ۱۳۳

مقدمه

حمد و ستایش خداوندی را سزااست که انواع نعم را به ما ارزانی داشته و انحاء نعم را از ما دور نموده است و درود کامل و سلام بی حد و حصر بر افضل رسولان و اکمل پیامبران یعنی وجود مقدس حضرت نبوی «صلی الله علیه و آله و سلم» و بهترین تحیات بر اوصیاء و خلفاء بلا فصل حضرتش یعنی انوار تابناک اثنی عشر و نجوم دوازده گانه آسمان ولایت حجج طاهره و ائمه معصومین سلام الله علیهم اجمعین.

بی شک می توان اعتراف نمود که اصلاح و سازندگی، زمینه ساز سعادت انسان در ابعاد گوناگون زندگی خواهد بود. چنانکه انسان این اصلاح و سازندگی را در تمام مسائل زندگی به انجام برساند ولی از اصلاح درونی و نفس خویش غافل بماند، از کمال و سعادت واقعی بهره ای نمی برد و در آینده ای نزدیک شاهد سقوط خویش خواهد بود.

آن طور که مشهود است زندگی مرفه و ماشینی بشر در عصر حاضر خصوصاً جوانان را از تهذیب و تزکیه نفس باز داشته مضافاً اینکه اطاعت از اوامر الهی آدمی را مقید و محدود نموده و اجرای دستورات الهی و اجتناب از معاصی و گناهان و پیروی از مکاتب انبیاء موجب محدودیت شده و باعث قید و بند می شود و بشر، حاضر به قبول این تقیدات نیست و آزادی مطلق را ترجیح می دهد و از قبول تکالیف الهی و برنامه های مرفقی قوانین آسمانی که کلاً سعادت و خوشبختی بشریت را تضمین می نماید سرپیچی نموده و زیر بار آن نمی رود. تنها چیزی که می تواند او را به سوی کمال و سعادت واقعی سوق دهد همان اصلاح و تهذیب نفس و پرورش روح است که

این خود ناشی از ارتباط یافتن انسان با سرچشمه و مصدر هستی و کمال مطلق یعنی پروردگار است.

یکی از معضلات و مشکلات جامعه بشری وضع نابهنجار اخلاقی جوامع است و با اینکه مسائل اخلاقی از ضروری‌ترین امور در زندگی بشر است، اما انسان گاهی از ارزشهای اخلاقی دور می‌شود و این امر او را دچار سرگردانی، آشفتگی و ناراحتی‌های روحی و روانی می‌سازد.

برای نجات انسان از این تار درهم تنیده باید نگرشی دوباره به اخلاق و فضیلت‌های اخلاقی که موجب قرب الهی می‌گردد، داشت.

در سایه قرب به حق، استعدادهای روحی و نیروهای ملکوتی پرورش می‌یابد و آدمی به حقارت آرزوها و آمال بی‌ارزش و محدود مادی و نقایص و ضعف‌های درونی خود پی می‌برد و خویشتن را چنانکه هست می‌یابد.

یاد خدا و پرواز به سوی کانون نامرئی همی مایه روشنایی دل، حیات قلب و مملو از لذت است، لذتی که با لذت مادی دنیا به هیچ وجه قابل مقایسه نیست و به همان نسبت که وابستگی به غیر خدا، انسان را با خود بیگانه می‌کند قرب به درگاه او انسان غرق شده فاقد حیات معنوی را از اعماق اقیانوس غفلت بیرون برده و او را به هوش می‌آورد و به خویشتن باز می‌گرداند و در پرتو توجه به آن افکار اوج گرفته و ارزشها دگرگون می‌شود.

یکی از برنامه‌های مترقی و متعالی دین مبین اسلام که موجب نزدیک شدن به درگاه الهی و ضامن سعادت دنیا و آخرت و بهداشت جسم و تزکیه نفس و اخلاق و ابعاد دیگر خوشبختی انسان می‌باشد، روزه است.

روزه که باید آن را یک موهبت بزرگ الهی دانست و خداوند بر بندگان خویش منت نهاد و روزه را به عنوان یک فریضه که ضامن صحت و عافیت جسم و علاج

بیماریهای فراوانی می‌باشد، بر آنان فرض و واجب نموده که اطباء و دانشمندان بزرگ دنیا کاملاً مسأله امساک و پرهیز از خوردنیها و آشامیدنیها را برای دورانی در عمر تجویز و تأکید کرده‌اند.

به سندهای متعدد از رسول خدا «صلی الله علیه و آله و سلم» روایت شده که ایشان فرمودند:

«بنی الاسلام علی خمسة أشياء، علی الصلاة و الزكاة و الحج و الصوم و الولاية»^۱

اسلام بر پنج چیز استوار شده:

- ۱- نماز
- ۲- زکات
- ۳- حج
- ۴- روزه
- ۵- ولایت

این نوشته در پنج فصل تدوین گردیده و حتی المقدور سعی گردیده منابع آن از کتب موثق و معتبر استخراج گردد. فصل اول: به معنای لغوی و اصطلاحی روزه اختصاص یافته، در فصل دوم: سعی شده روزه از نظر فقهی مورد بحث و بررسی قرار گیرد. در فصل سوم: درباره سابقه روزه در امام گذشته صحبت به میان آمده، فصل چهارم: به اهمیت روزه از نظر بهداشتی و پزشکی مختص گردیده و فصل پنجم: به بحث درباره اهمیت روزه در سازندگی شخصیت روحی و معنوی و فوائد آن و آثار فردی و اجتماعی مترتب از آن می‌پردازد در انتها به جهت تیمن و تبرک شرح فرازهایی

از خطبه شعبانیه آورده شده.

امید است که خداوند حکیم منت نهاده و توفیق مرحمت فرماید تا حق مطلب را
آنگونه که بایسته و شایسته است به جا آورده باشم. تا چه قبول افتد و چه در نظر آید.
«و من ا... التوفیق»

افسانه مجاوری

۱۳۸۹

www.ketab.ir